

Postavme si zelenú budúcnosť

SLOVENSKÁ AGENTÚRA
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVAK ENVIRONMENT AGENCY

Obsah

Úvod	... 03
1. Životný cyklus budov	... 04
2. Level(s)	... 06
3. Stavajme so schémou pre environmentálne manažérstvo a audit (EMAS)	... 08
3.1 Legislatíva v oblasti EMAS	... 09
3.2 Krok za krokom ako zaviesť EMAS	... 10
3.3 ...zelenší stavebný sektor vďaka schéme EMAS	... 11
4. Stavajme s Environmentálnym označovaním produktov	... 14
4.1 Legislatíva v oblasti environmentálneho označovania	... 14
4.2 Environmentálne kritériá	... 15
4.3 Ako získať ekoznačku?	... 17
5. Stavajme so Zeleným verejným obstarávaním (GPP)	... 18
5.1 Legislatíva v oblasti zeleného verejného obstarávania	... 18
5.2 Zelené verejné obstarávanie a stavebný sektor	... 19
5.3 Prečo uplatniť GPP v stavebnom sektore?	... 22
6. Príklady dobrej praxe pri uplatnení dobrovoľných nástrojov environmentálnej politiky v stavebnom sektore v Slovenskej republike	... 24
Záver	... 30

Úvod

Stavebný sektor je jedným z kľúčových hospodárskych odvetví na Slovensku i v Európskej únii. Má výrazný dosah a vplyv na mnohé odvetvia hospodárstva, na lokálnu zamestnanosť, ako aj na kvalitu života. Stavebný sektor vytvára takmer 10 % HDP Európskej únie a 3 milióny spoločností pôsobiach v tomto sektore poskytujú približne 20 miliónov pracovných miest.¹

Nevýhodou stavebného sektora sú jeho závažné negatívne vplyvy na životné prostredie. Zastavané územia si vyžadujú obrovské množstvo zdrojov a predstavujú približne 50 % všetkých vyťažovaných materiálov. Stavebníctvo je zodpovedné za 40 % celkovej spotreby energie a 36 % produkcie emisií CO₂. Významne prispieva aj k produkcii odpadov. Je zodpovedné za 35 % z celkového množstva odpadu vyprodukovaného v Európskej únii.² Má výrazný vplyv aj na spotrebu vody, čo v číslach predstavuje 33 % celkovej spotreby vody v tomto sektore.³

V rámci Európskej zelenej dohody⁴ sa zaviedla spoločná stratégia pre klimaticky neutrálne a konkurencieschopné hospodárstvo, ktoré efektívne využíva zdroje. Jedným zo základných elementov dohody je výstavba a renovácia efektívne využívajúca energiu a zdroje. Dohoda vyzýva v záujme riešenia problému energetickej účinnosti a cenovej dostupnosti Európsku úniu a jej členské štáty zapojiť sa do iniciatívy „Vlna obnovy“ verejných a súkromných budov, ktorá sa bude vykonávať v súlade so zásadami obehového hospodárstva. Dohoda následne stanovuje, že Európska komisia bude dôsledne presadzovať právne predpisy týkajúce sa energetickej hospodárnosti budov.

Nový akčný plán Európskej únie pre obehové hospodárstvo⁵ taktiež zaradil stavebníctvo a budovy medzi prioritné oblasti v otázke udržateľnosti. S cieľom využiť potenciál na zvýšenie surovinovej efektívnosti a zníženie vplyvov na klímu zavedie Európska komisia novú komplexnú stratégiu pre udržateľné zastavané územia s cieľom zabezpečiť súdržnosť v príslušných oblastiach politiky ako sú klíma, energetická účinnosť a efektívne využívanie zdrojov, riadenie stavebného odpadu a odpadu z demolácie, prístupnosť, digitalizácia a zručnosti. Základom bude presadzovanie zásad obehového hospodárstva počas celého životného cyklu budov.

¹ <https://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupMeetingDoc&docid=35639>

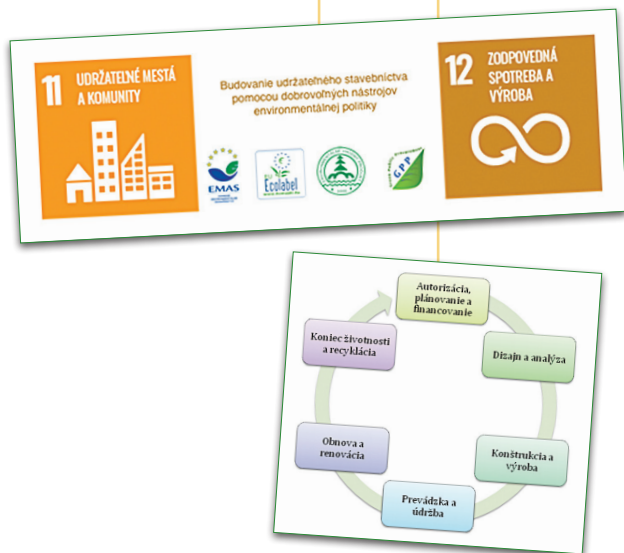
² https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:99036325-6388-11ea-b735-01aa75ed71a1.0009.02/DOC_1&format=PDF

³ <https://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupMeetingDoc&docid=35639>

⁴ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/european-green-deal-communication_en.pdf

⁵ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:99036325-6388-11ea-b735-01aa75ed71a1.0009.02/DOC_1&format=PDF

1. Životný cyklus budov

Negatívne vplyvy stavebného sektora na životné prostredie možno zmierniť prostredníctvom udržateľného stavebníctva na základe integrovania modelov udržateľnej spotreby a výroby v tomto sektore. Udržateľná spotreba a výroba je jedným zo základných cieľov udržateľného rozvoja, ktoré boli prijaté v roku 2015 v rámci programu „Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj“⁶. V prepojení na stavebný sektor ide o cieľ 11 „Udržateľné mestá a komunity“ a cieľ 12 „Udržateľná spotreba a výroba“.

Realizácia 10-ročného Rámcového programu udržateľnej spotreby a výroby UNEP OSN je prvým čiastkovým cieľom cieľa 12 a obsahuje 6 programov. Jedným z programov je program „Udržateľné budovy a stavby“, ktorý sa sústreďí na smerovanie k udržateľnému stavebníctvu s nasledovnými čiastkovými cieľmi:

⁶ <https://www.minzp.sk/files/oblasti/udrzatelny-rozvoj/sdgs-dokument-sk-verzia-final.pdf>

- 11.a Podporovať pozitívne ekonomické, sociálne a environmentálne väzby medzi mestskými, prímestskými a vidieckymi oblasťami, zlepšením národného a regionálneho rozvojového plánovania.
- 11.b Do roku 2020 výrazne zvýšiť počet miest a obcí, ktoré prijímajú a realizujú integrované politiky a plány na podporu inklúzie, účinného využívania zdrojov, zmierňovania a adaptácie na zmenu klímy, odolnosť voči katastrofám, a vypracovať a realizovať komplexné riadenie rizika katastrof na všetkých úrovniach v súlade so Sendaiským rámcom pre znižovanie rizík katastrof 2015 – 2030.
- 11.c Podporovať najmenej rozvinuté krajiny, okrem iného aj prostredníctvom finančnej a technickej pomoci, pri stavbe udržateľných a odolných budov, s využitím miestnych materiálov.
- 12.5 Do roku 2030 podstatne znížiť vznik odpadov prostredníctvom prevencie, znižovania množstva, recyklácie a opätovného použitia.

K dôležitým nástrojom, ktoré podporujú a môžu urýchliť prechod na udržateľné stavebníctvo patria aj dobrovoľné nástroje environmentálnej politiky:

- Schéma pre environmentálne manažérstvo a audit (EMAS)
- Environmentálne označovanie produktov (EOP)
- Zelené verejné obstarávanie (GPP)

Tieto nástroje sú určené na zníženie negatívnych vplyvov produktov a organizácií na životné prostredie s cieľom zvýšiť ich udržateľnosť a prispieť k dosiahnutiu cieľov Agendy 2030. Ponúkajú riešenia na zlepšenie modelov udržateľnej spotreby a výrobných postupov cez efektívne využívanie zdrojov, a to najmä v sektoroch, ktoré svojou činnosťou a dopadmi najviac ohrozujú životné prostredie a existenčné podmienky života na Zemi.

Uvedené dobrovoľné prístupy dlhodobu aktívne podporuje a presadzuje Európska únia, v súčasnosti najmä uplatnením princípov obehového hospodárstva, ako podporných a kľúčových nástrojov na dosiahnutie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu.

2. Level(s)

Jedným z aktuálnych aspektov, ktoré vymedzuje Nový akčný plán Európskej únie pre obehové hospodárstvo v rámci presadzovania aspektov obehového hospodárstva v stavebnom sektore je využívanie rámca Level(s) na integráciu posudzovania životného cyklu vo verejnom obstarávaní a rámca Európskej únie pre udržateľné financovanie a preskúmaním vhodnosti stanovenia cieľov znižovania emisií uhlíka a potenciálu ukladania uhlíka.

Level(s) predstavuje dobrovoľný rámec podávania správ na zlepšenie udržateľnosti budov. Použitím existujúcich štandardov Level(s) poskytuje spoločný prístup Európskej únie k posudzovaniu environmentálnych vlastností v zastavanom prostredí.

Každý ukazovateľ je navrhnutý takým spôsobom, aby spájal vplyv jednotlivých budov s prioritami udržateľnosti na európskej úrovni.

Takto rámec Level(s) pomáha svojim používateľom zamerať sa na zvládnuiteľný počet základných konceptov a ukazovateľov na úrovni budov, ktoré prispievajú k dosahovaniu cieľov environmentálnej politiky Európskej únie a členských štátov. Odborníci v oblasti stavebníctva a ich klienti môžu pomocou tohto nástroja zvýšiť porozumenie vplyvu budov na životné prostredie.

Level(s) je nástroj na dizajnovanie a výstavbu udržateľných budov, ktoré využívajú menej energie a materiálov, sú zdravšími a pohodlnejšími priestormi a znižujú negatívne vplyvy na životné prostredie.

Tento rámec môže byť použitý aj v schémach pre posudzovanie a certifikáciu, aby sa zabezpečilo, že ich kritériá odrážajú najdôležitejšie priority obehového hospodárstva na európskej úrovni a umožňujú porovnateľnosť údajov a výsledkov medzi rôznymi systémami hodnotenia výkonnosti budov.

V súčasnosti je Level(s) testovaný vo viac ako 130 stavebných projektoch v 21 krajinách.

3. Stavajme so schémou pre environmentálne manažérstvo a audit (EMAS)

Jedným zo spôsobov, pomocou ktorého môžu subjekty v oblasti stavebného sektora zlepšiť svoju environmentálnu výkonnosť, je Schéma pre environmentálne manažérstvo a audit (EMAS). Schéma EMAS je dobrovoľný nástroj Európskej únie vytvorený pre organizácie, ktoré chcú hodnotiť, riadiť a zlepšovať svoje environmentálne správanie s heslom:

VÝKONNOSŤ

DÔVERYHODNOSŤ

TRANSPARENTNOSŤ

Cieľom EMAS, ako jedného z významných nástrojov akčného plánu pre obehové hospodárstvo⁷, je v spolupráci s hospodárskymi subjektmi, spotrebiteľmi, občanmi a organizáciami občianskej spoločnosti dosiahnuť čistejší a konkurencieschopnejší trh. Schéma tvorí silný a ucelený rámec pre podnikovú politiku, vďaka ktorej sa udržateľné služby, výroby a obchodné modely stanú normou. Schéma EMAS je určená organizáciám vo všetkých hospodárskych odvetviach, ktoré považujú proaktívny prístup k ochrane životného prostredia ako jeden z dôležitých atribútov spoločensky zodpovedného podnikania.

⁷ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9903b325-6388-11ea-b735-01aa75ed71a1.0009.02/DOC_1&format=PDF

3.1 Legislatívna v oblasti EMAS

- **Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1221/2009** o dobrovoľnej účasti organizácií v schéme Spoločenstva pre environmentálne manažérstvo a audit – EMAS III.
- **Nariadenie Komisie (EÚ) 2017/1505**, ktorým sa menia prílohy I, II a III k nariadeniu Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1221/2009 o dobrovoľnej účasti organizácií v schéme Spoločenstva pre environmentálne manažérstvo a audit (EMAS).
- **Nariadenie Komisie (EÚ) 2018/2026**, ktorým sa mení príloha IV k nariadeniu Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1221/2009 o dobrovoľnej účasti organizácií v schéme Spoločenstva pre environmentálne manažérstvo a audit (EMAS).
- **Zákon 351/2012 Z. z.** o environmentálnom overovaní a registrácií organizácií v schéme Európskej únie pre environmentálne manažérstvo a audit a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Komplexné a narastajúce problémy životného prostredia si žiadajú riadenie modelov výroby novými udržateľnejšími spôsobmi naprieč všetkými priemyselnými oblasťami nevynímajúc stavebný sektor. Tým, že stavebná činnosť ako výstavba budov a infraštruktúry umožňuje budovanie ostatných odvetví priemyslu, hrá významnú úlohu v sociálno-ekonomickom rozvoji krajiny a ostatné odvetvia ekonomiky sú na nej doslova závislé. Stavebné projekty zvyčajne trvajú dlhšiu dobu a zahŕňajú viac fáz ako projekty v iných odvetviach, a preto sa na ich realizácii podieľa veľké množstvo subdodávateľov z rôznych odvetví.

V stavebnom sektore, ako súčasť priemyselnej výroby, je schéma EMAS jedným z najefektívnejších nástrojov dosahovania prioritného cieľa - minimalizovanie negatívnych vplyvov výrobných činností na jednotlivé zložky životného prostredia. Z ekonomického hľadiska je európske odvetvie stavebníctva vymedzené v súlade s Európskou klasifikáciou ekonomických činností, NACE kódmi. Na odvetvie stavebníctva sa vzťahuje sekcia F klasifikácie NACE, ktorá zahŕňa kompletnú výstavbu budov (divízia 41), kompletnú výstavbu inžinierskych stavieb (divízia 42), ako aj špecializované stavebné práce, ak sú vykonávané iba ako súčasť stavebného procesu (divízia 43).

Jedným z možných riešení na ceste k udržateľnosti stavebného sektora je implementovať princípy a požiadavky schémy EMAS, ktorá vytvára priestor pre adekvátne zavedenie a prispôbovanie sa systému manažérstva životného prostredia stavebným činnostiam s ohľadom na náročné požiadavky v medziach udržateľnej obehovosti zdrojov.

3.2 Krok za krokom ako zaviesť EMAS

1. Úvodné environmentálne preskúmanie

Začiatok procesu predstavuje vykonanie úvodného environmentálneho preskúmania organizácie prostredníctvom určenia všetkých priamych a nepriamych environmentálnych aspektov vyplývajúcich z činností, výrobných postupov či služieb organizácie, právneho rámca v oblasti životného prostredia a už existujúcich environmentálnych praktík a rizík.

2. Navrhnutie environmentálnej politiky a zostavenie environmentálneho programu

Registrácia v schéme EMAS vyžaduje prijatie environmentálnej politiky a dodržiavanie právnych požiadaviek týkajúcich sa životného prostredia potrebných k dosiahnutiu kontinuálneho zlepšovania environmentálneho správania. Je potrebné vytvorenie environmentálneho programu, ktorý obsahuje dlhodobé a krátkodobé ciele organizácie. Takýto plán pomáha organizácii pri plánovaní a zavádzaní rôznych opatrení na zlepšenie environmentálneho správania organizácie.

3. Zavedenie systému manažérstva environmentu (EMS)

Na základe environmentálnej politiky a úvodného preskúmania si organizácia vie nastaviť systém manažérstva environmentu podľa svojich potrieb. EMS musí byť nastavený na dosahovanie environmentálnych cieľov organizácie. EMAS definuje zodpovednosti, ďalšie ciele organizácie, potreby preškolenia, monitoring a zabezpečuje systém komunikácie.

4. Vykonanie interného environmentálneho auditu

Po zavedení systému manažérstva environmentu nastupuje interný environmentálny audit. Audit zabezpečuje posúdenie súladu EMS s cieľmi v oblasti životného prostredia a environmentálnou politikou organizácie vrátane zhody s legislatívou.

5. Kontinuálne zlepšovanie environmentálneho správania

Vrcholový manažment pravidelne kontroluje súlad prístupu organizácie a jej schopností dosahovať ciele stanovené v environmentálnej politike a environmentálnom programe. EMAS podporuje neustále zlepšovanie environmentálneho správania organizácie.

6. Príprava environmentálneho vyhlásenia

Environmentálne vyhlásenie poskytuje informácie o dosiahnutých výsledkoch vzhľadom na stanovené environmentálne ciele organizácie a jej napredovanie smerom ku kontinuálnemu zlepšovaniu jej environmentálneho správania.

7. Overenie a validácia nezávislým environmentálnym overovateľom

Akreditovaný environmentálny overovateľ preskúma obsah environmentálneho vyhlásenia EMS priebeh auditu a svojim podpisom validuje dáta a informácie v environmentálnom vyhlásení organizácie.

8. Registrácia príslušným orgánom pre EMAS

Validované environmentálne vyhlásenie je preskúmanie príslušným orgánom pre EMAS, ktorý vykonáva registráciu. Týmto krokom získa organizácia registračné číslo, zapíše sa do registra a je oprávnená používať logo EMAS.

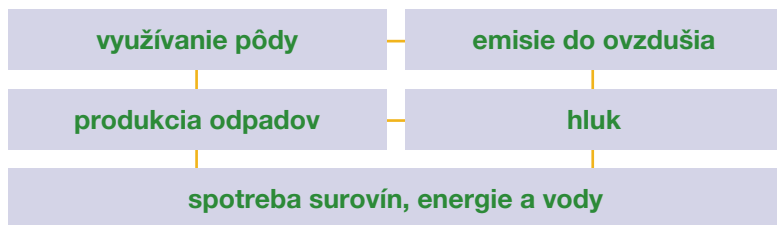
3.3 ...zelenší stavebný sektor vďaka schéme EMAS

Nakolko riadiť a zlepšovať sa dá iba to, o čom má organizácia systematický prehľad, je nevyhnutné, aby organizácia sledovala hlavné environmentálne ukazovatele na meranie, sledovanie a hodnotenie environmentálneho správania a to v týchto šiestich oblastiach životného prostredia:

energia, materiál, voda, odpad, biodiverzita, emisie

Ďalší súbor najlepších postupov environmentálneho riadenia vyvíja Európska komisia v spolupráci so Spoločným výskumným centrom (JRC) formou Sektorového referenčného dokumentu pre oblasť stavebníctva⁸. Tento identifikuje environmentálne aspekty stavebného sektora, ktoré vznikajú počas všetkých fáz stavebnej činnosti. Delia sa na priame (súvisia priamo so stavebnou činnosťou) a nepriame (nie sú súčasťou stavebného sektora, ale v konečnom dôsledku ho ovplyvňujú).

Kľúčové environmentálne aspekty stavebníctva:

Kľúčové environmentálne aspekty vznikajú počas celého životného cyklu stavby, nielen pri výstavbe a demolácii, ale aj počas jej prevádzky, údržby a rekonštrukcie. Sektorový referenčný dokument sa vzťahuje na celý hodnotový reťazec v stavebnej

⁸<https://susproc.jrc.ec.europa.eu/activities/emas/documents/ConstructionSector.pdf>

činnosti, od územného plánovania na verejnej úrovni, cez projektovanie, užívanie budov až po fázu ukončenia životnosti stavebných výrobkov.

Obrázok: Etapy hodnotového reťazca výstavby

Zdroj: One Planet Network

Využitím odporúčaní, ukazovateľov environmentálneho správania a referenčných kritérií majú organizácie možnosť zaviesť tie najpokročilejšie a najefektívnejšie techniky a opatrenia k dosiahnutiu excelentných výsledkov pri riadení svojich environmentálnych vplyvov. Príklady excelentnosti v stavebnom sektore nájdete v nasledovných fázach výstavby ako najlepšie postupy environmentálneho manažerstva:

Územné plánovanie sa venuje úlohe orgánov územného plánovania verejnej správy pri posudzovaní vplyvov stavebných projektov na životné prostredie. Zahŕňa vplyv na biodiverzitu, spotrebu zdrojov, vplyv na mestské prostredie a dôležitosť výberu lokality a využívania pôdy;

Dizajn budovy sa venuje najlepším postupom navrhovania s cieľom minimalizovať vplyv fázy používania, najmä pokiaľ ide o spotrebu energie. V tomto prípade sa jasne presadzuje integračný prístup. Voda sa tiež považuje za dôležitý zdroj, ktorý sa má šetriť a osobitný dôraz sa kladie na environmentálny vplyv tvorby odpadu, ktorému sa pri stavbe a dekonštrukcii dá vyhnúť;

Stavebné výrobky – oblasť venovaná stavebným výrobkom poskytuje informácie o existujúcich environmentálnych kritériách pre výber stavebných výrobkov, minimalizáciu environmentálnych vplyvov výrobkov na životné prostredie a ich výkonnosti počas fázy používania, najmä pre výrobky na konečnú úpravu interiéru;

Výstavba alebo rekonštrukcia sa zaoberá vplyvmi na životné prostredie spôsobenými počas výstavby alebo obnovy budov. Osobitný dôraz sa kladie

na odpadové hospodárstvo, systémy opätovného použitia, recyklačné toky a materiálovú účinnosť;

Prevádzka a údržba budov je najvýznamnejšou fázou, pretože je to fáza, v ktorej sa najdôležitejšie vplyvy vytvárajú počas dlhých životností budov. Najdôležitejšie osvedčené postupy vo fáze používania sa môžu prijať počas etáp plánovania a navrhovania. Upriamiť pozornosť je vhodné na systémy riadenia budov, upratovacie služby a obnoviteľné zdroje energie využívané v budovách;

Dekonštrukcia obsahuje osvedčené postupy týkajúce sa selektívnej demolácie budov s vysokou mierou obnovy. Zahrnuté sú niektoré techniky zhodnocovania a opísané materiály na konci životnosti.

Schéma EMAS je vnímaná ako nástroj excelentnosti v systémovom prístupe k ochrane životného prostredia na dosiahnutie vysokej kvality úrovne riadenia environmentálnych aspektov. Najlepšie praktiky environmentálneho manažérstva predstavujú najúčinnjší spôsob, ako realizovať environmentálny manažérsky systém v stavebnom sektore a majú slúžiť organizácii na demonštráciu osvedčených metód, ktoré majú podporiť jej snahy pri ochrane životného prostredia v rámci technických a ekonomických možností.

4. Stavajme s Environmentálnym označovaním produktov

Cieľom zavedenia schém environmentálneho označovania produktov je podpora produktov, ktoré majú menší negatívny vplyv na životné prostredie počas celého svojho životného cyklu, ako aj poskytovanie presných, nezáväzajúcich a vedecky podložených informácií o vplyve produktov na životné prostredie.

Pre subjekty s environmentálnym zmysľaním, ktoré dobrovoľne vstupujú do týchto schém, environmentálna značka predstavuje významný marketingový nástroj upevňujúci ich pozíciu a uznanie na európskom trhu. Pre spotrebiteľa je výborným pomocníkom pri správnom a zodpovednom výbere.

4.1 Legislatíva v oblasti environmentálneho označovania

- **Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 66/2010** o environmentálnej značke EÚ.
- **Nariadenie komisie (EÚ) č. 782/2013**, ktorým sa mení príloha III k nariadeniu Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 66/2010 o environmentálnej značke EÚ.
- **Nariadenie komisie (EÚ) č. 2017/1941**, ktorým sa mení príloha II k nariadeniu Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 66/2010 o environmentálnej značke EÚ.
- **Zákon č. 469/2002 Z. z.** o environmentálnom označovaní výrobkov v znení neskorších predpisov.

4.2 Environmentálne kritériá

Požiadavky environmentálnych kritérií schém pre environmentálne označovanie produktov v oblasti stavebného sektoru sa zameriavajú najmä na:

- zníženie vplyvov na biotopy a s nimi súvisiace zdroje,
- zníženie spotreby energie,
- zníženie vypúšťania znečisťujúcich látok do životného prostredia,
- zníženie používania nebezpečných látok v materiáloch a v hotových výrobkoch,
- bezpečnosť stavieb a zníženie zdravotného rizika,
- dlhšiu životnosť výrobku a podporu obalov na opätovné použitie a recyklovateľných obalov.

Environmentálne označovanie v SR sa realizuje prostredníctvom:

- A) Európskej schémy environmentálneho označovania, ktorá je deklarovaná **Environmentálnou značkou Európskej únie (EU Ecolabel)**. Environmentálne kritériá pre príslušné skupiny produktov sú vydávané vo forme **Rozhodnutí Európskej komisie**⁹.
- B) Národnej schémy environmentálneho označovania, ktorá je deklarovaná národnou značkou **Environmentálne vhodný produkt (EVP)**. Environmentálne kritériá pre príslušné skupiny produktov sú vydávané vo forme **Oznámení MŽP SR**¹⁰.

Skupiny produktov európskej schémy vo vzťahu k stavebnému sektoru:

Skupina produktov

TUHÉ KRYTINY – prírodné kamene, konglomerované kamene, betónové dlažbové dielce, terazzové dlaždice, keramické dlaždice a hlinené dlaždice na vnútorné/vonkajšie použitie, bez akejkoľvek relevantnej stavebnej funkcie.

Skupina produktov

PODLAHOVÉ KRYTINY NA BÁZE DREVA, KORKU A BAMBUSU - interiérové podlahové krytiny vrátane drevených podláh, laminátových podláh, korkových podlahových krytín a bambusových podláh, v prípade ktorých viac ako 80 % hmotnosti konečného produktu tvorí drevo, korok, bambus, materiály alebo vlákna na báze dreva, korku a bambusu, pričom žiadna z jeho vrstiev neobsahuje syntetické vlákna.

⁹<https://ec.europa.eu/environment/ecolabel/products-groups-and-criteria.html>

¹⁰<https://www.sazp.sk/zivotne-prostredie/environmentalne-manazerstvo/environmentalne-oznacovanie-produktov/environmentalne-kriteria-na-produkty.html>

Skupina produktov

NÁBYTOK - voľne stojace alebo vstavané jednotky nábytku, ktorých základnou funkciou je uskladnenie, umiestnenie alebo vešanie predmetov a/alebo vytvorenie plôch, na ktorých môžu používatelia odpočívať, sedieť, jesť, študovať alebo pracovať, a to bez ohľadu na to, či ide o nábytok určený na použitie v interiéri alebo exteriéri. Do rozsahu patria položky domáceho a obchodného nábytku na objednávku, ktoré sa používajú v domácnostiach alebo iných priestoroch, posteľné rámy, nohy, rošty a záhlavia postelí.

Skupiny produktov národnej schémy vo vzťahu k stavebnému sektoru:

Skupina produktov

DRÔTOKAMENNÉ KONŠTRUKCIE - drôtokamenné konštrukcie pozostávajúce z dvojzákružtovej hexagonálnej alebo štvoruholníkovej siete vyrábanej pletením alebo zváraním, ktorá tvorí vonkajší obal drôtokamenných prvkov v tvare mohutných kvádrov. Sú vyplnené materiálom prírodného charakteru, ako sú kamenivo, úlomky hornín, prípadne zeminou (na zásyp, zhutňovanie alebo zazeleňovanie konštrukcie). Drôtokamenné dielce môžu byť vo forme drôtokamenných košov, drôtokamenných matracov, drôtokamenných vriec, vystužujúcich svahových panelov a vo forme tzv. jumbogabiónov.

Skupina produktov

OKNÁ A VONKAJŠIE DVERE bytových a nebytových budov všetkých kategórií. Z hľadiska úpravy vnútorného prostredia budov určené výlučne pre vykurované budovy. Z hľadiska materiálovej bázy sem patria drevené okná, plastové okná, kovové okná a kombinované a dvere drevené, kovové a plastové.

Skupina produktov

IZOLAČNÉ MATERIÁLY používané pri stavbe resp. rekonštrukciách obvodových plášťov bytových domov. Patria sem izolačné materiály, ktoré sú obvykle tvarované (vyrábané na báze jedného materiálu, skladané – vrstvy z rôznych materiálov alebo kompozitné materiály), bez alebo s povrchovou úpravou a netvarované materiály (rôzne vlákňité materiály, napr. vo forme fúkanej izolácie alebo striekané peny), rôzne izolačné fólie a doplnkový sortiment (lepiace a tesniace pásy, tmely a podobne).

Skupina produktov

CEMENTY – cementy na všeobecné použitie vrátane špeciálnych cementov s veľmi nízkym hydratačným teplom a cementov do mált na murovanie a omietky.

Skupina produktov

BETÓNOVÉ STREŠNÉ KRYTINY – strešné krytiny z betónu.

4.3 Ako získať ekoznačku?

O ekoznačku môže požiadať výrobca, dovozca, predajca, veľkoobchodník, maloobchodník.

Tri kroky k ekoznačke:

- 1. Príprava:** Zo zoznamu platných skupín produktov, na ktoré sú stanovené národné a európske environmentálne kritériá, si vyberte skupinu, o ktorú máte záujem. Pozorne si prečítajte vymedzenie predmetnej skupiny, či do nej váš produkt patrí. Preštudovaním kritérií získate vstupné informácie o požiadavkách na dôkazovú dokumentáciu ku každému kritériu (typ dokladu, typ a množstvo požadovaných skúšok).
- 2. Podanie žiadosti:** Vyplňte oficiálny formulár žiadosti, uhradte registračný poplatok a zašlite žiadosť príslušnému orgánu¹¹⁾ spolu s dôkazovou dokumentáciou k procesu posudzovania zhody výrobku s požiadavkami kritérií.
- 3. Posudzovanie a schvaľovanie:** Kontrola kompletnosti dokumentácie a overenie zhody, proces schvaľovania, uzatvorenie licenčnej zmluvy s MŽP SR. Podmienkou udelenia ekoznačky je splnenie všetkých stanovených kritérií.

¹¹⁾ MŽP SR, SZVEP, Nám. L. Štúra 1, 812 35 Bratislava alebo SAŽP, OEM, Martinská 49, 821 05 Bratislava

5. Stavajme so Zeleným verejným obstarávaním (GPP)

Zelené verejné obstarávanie (ďalej len „GPP“) ako dobrovoľný nástroj environmentálnej politiky prispieva k dosahovaniu environmentálnych cieľov mnohých politík a stratégií EÚ a jeho uplatňovaním vytvára podmienky k podpore využívania ďalších dobrovoľných nástrojov ako sú EMAS a schéma pre environmentálne označovanie. GPP je definované v Oznámení Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov KOM(2008)400 s názvom Verejné obstarávanie pre lepšie životné prostredie¹² ako „proces, v ktorom sa verejné orgány snažia obstarat' tovary, služby a stavebné práce so zníženým negatívnym dopadom na životné prostredie počas celého ich životného cyklu, v porovnaní s tovarmi, službami a stavebnými prácami s rovnakou primárnou funkciou, ktoré by boli obstarané inak.“

Zelené verejné obstarávanie je súčasťou 10-ročného rámca UNEP pre udržateľnú spotrebu a výrobu v rámci programu „Udržateľné verejné obstarávanie“¹³. Uplatňovaním GPP možno veľkou mierou prispieť k dosahovaniu udržateľného hospodárstva prostredníctvom podpory opatrení a princípov udržateľných modelov spotreby a výroby. Zároveň podnecuje inovácie, ktoré v súčasnosti zohrávajú dôležitú úlohu konkurencieschopnosti na európskom trhu.

5.1 Legislatíva v oblasti zeleného verejného obstarávania

- **Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/25/EÚ** z 26. februára 2014 o obstarávaní vykonávanom subjektmi pôsobiacimi v odvetviach vodného hospodárstva, energetiky, dopravy a poštových služieb a o zrušení smernice 2004/17/ES;

¹² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008DC0400&from=EN>

¹³ <https://www.sazp.sk/zivotne-prostredie/environmentalne-manazerstvo/udrzatelna-spotreba-a-vyroba/udrzatelna-spotreba-a-vyroba-vo-vseobecnosti/10-rocny-ramec-programov-10/yip.html>

• **Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/24/EÚ** z 26. februára 2014 o verejnom obstarávaní a o zrušení smernice 2004/18/ES;

• **Zákon č. 343/2015 Z. z.** o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorým boli do právneho poriadku SR transponované smernice Európskeho parlamentu a Rady z roku 2014 s účinnosťou od 18. apríla 2016.

Strategický rámec na národnej úrovni tvoria:

Národný akčný plán pre zelené verejné obstarávanie v Slovenskej republike na roky 2016 – 2020, ktorý obsahuje konkrétne záväzky pre „ozeleňovanie“ procesu verejného obstarávania a určuje smerovanie GPP v SR

Stratégia environmentálnej politiky SR do roku 2030¹⁴

Koncepcia rozvoja a realizácie zeleného verejného obstarávania v Slovenskej republike¹⁵

Metodiky pre produktové skupiny cestná doprava, kopírovací a grafický papier a počítače a monitory s uplatnením environmentálnych charakteristík v rámci zeleného verejného obstarávania¹⁶

5.2 Zelené verejné obstarávanie a stavebný sektor

Cieľom GPP je uľahčiť verejným orgánom nákup tovarov, služieb a stavebných prác so zníženým negatívnym environmentálnym vplyvom prostredníctvom identifikovaných environmentálnych charakteristík v konkrétnych oblastiach. Environmentálne charakteristiky pre produktové skupiny významné vo vzťahu k stavebnému sektoru sú dobrovoľné a dostupné v produktových listoch na priame využitie pri príprave súťažných podkladov v procese verejného obstarávania. Produktové listy s environmentálnymi kritériami vydáva Európska komisia v členení na základné a komplexné.¹⁷

Vo vzťahu k stavebnému sektoru sú z produktových skupín významné:

Produktová skupina

NÁVRH, VÝSTAVBA A SPRÁVA KANCELÁRSKÝCH BUDOV

Pre účely uplatňovania environmentálnych charakteristík GPP zahŕňa uvedená produktová skupina budovy, v ktorých sa vykonávajú hlavne administratívne, úradnícke a kancelárske činnosti. Súbor environmentálnych charakteristík GPP je určený pre proces verejného obstarávania kancelárskych budov vrátane ich projektu, prípravy staveniska, výstavby, údržby a stálej správy.

¹⁴ https://www.minzp.sk/files/ep/03_vlastny_material_envirostrategia2030_def.pdf

¹⁵ <https://www.enviro.sk/download/onlibenvi/koncepcia-zeleneho-verejneho-obstaravania-jul-2019.pdf>

¹⁶ <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/24547/1>

¹⁷ http://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm

Najvýznamnejšie environmentálne vplyvy sa týkajú **spotreby energie počas používania budov**, najmä v oblastiach ako sú osvetlenie, vykurovanie, chladenie a vetranie. Toto poukazuje na význam zohľadnenia celkovej energetickej hospodárnosti budovy, čo by mohlo zahŕňať potenciál výroby čistejšej energie.

Ďalšie významné environmentálne vplyvy má **výroba stavebných výrobkov**. Tieto vplyvy súvisia s používanými zdrojmi, emisiami a vplyvmi na ekosystémy spojenými s ťažbou, spracovaním a dopravou surovín. Využívanie zdrojov je ovplyvnené množstvom odpadu, ktorý sa vytvorí pri postupoch výroby, výstavby na stavenisku a demolácie, ktoré môže predstavovať významný podiel z celkových materiálových tokov na stavenisku. Preto je dôležité navrhnuť a špecifikovať efektívnosť využívania zdrojov, pričom najvýznamnejšie stavebné prvky, ktoré je potrebné riešiť, sú podlahy, strecha, konštrukcia a vonkajšie steny. V tejto súvislosti k zníženiu environmentálnych vplyvov a rozvoju obehového hospodárstva môže prispieť recyklácia a opätovné použitie stavebných materiálov a výrobkov, ako aj celých stavebných prvkov.

Významné environmentálne charakteristiky GPP pre *Návrh, výstavbu a správu kancelárskych budov*:

- Minimálne požiadavky na energetickú hospodárnosť
- Systém energetického manažerstva budovy
- Audit odpadu z demolácií a plán riadenia
- Obstarávanie dreva z lesov riadených legálnym alebo udržateľným spôsobom hlavným dodávateľom stavby
- Montáž a uvedenie do prevádzky energetických systémov budovy
- Nakladanie s odpadom na stavenisku
- Výber materiálov vybavenia a povrchových úprav
- Vykurovacie systémy vrátane kombinovanej výroby tepla a elektriny (KVET)
- Kvalita dokončeného plášťa budovy

Produktová skupina:

PROJEKTOVANIE, VÝSTAVBA A ÚDRŽBA CIEST

Za kľúčové environmentálne vplyvy so životným cyklom cesty sa považuje potenciál globálneho otepľovania, vytváranie fotochemického ozónu, vyčerpávanie abiotických zdrojov, acidifikácia, toxicita pre človeka, ekotoxicita, využívanie pôdy, využívanie obnoviteľných a neobnoviteľných primárnych zdrojov energie, využívanie sekundárnych a opätovne použitých materiálov a toky odpadových materiálov.

Významné environmentálne charakteristiky GPP pre *Projektovanie, výstavbu a údržbu ciest*:

- Nízkotepelný asfalt
- Plán nakladania s výkopovým materiálom a pôdou
- Monitorovanie emisií hluku počas výstavby a údržby
- Minimálne požiadavky na projektovanie vozoviek s nízkou hlučnosťou
- Požiadavky týkajúce sa osvetlenia
- Požiadavky týkajúce sa vodorovného dopravného značenia
- Požiadavky týkajúce sa odolnosti vozovky

- Plán údržby a sanácie
- Uvedenie cestnej stavby do prevádzky

Produktová skupina:

OSVETLENIE POZEMNÝCH KOMUNIKÁCIÍ A DOPRAVNEJ SIGNALIZÁCIE

Environmentálne aspekty zahrnuté v kritériách GPP EÚ pre osvetlenie pozemných komunikácií dopravnú signalizáciu sú rozdelené do troch širokých okruhov: spotreba energie, svetelné znečistenie a životnosť.

Významné environmentálne charakteristiky GPP pre Osvetlenie pozemných komunikácií a dopravnej signalizácie:

- Účinnosť svietidiel
- Kompatibilita ovládania stmievania
- Minimálny stmievací výkon
- Ukazovateľ ročnej spotreby energie (AECI)
- Náklady na životný cyklus
- Životnosť výrobku, náhradné diely a záruka

Produktová skupina:

ZDRAVOTNOTECHNICKÉ ARMATÚRY

Na účely GPP sa environmentálne charakteristiky zdravotnotechnických armatúr vzťahujú na tieto skupiny tovarov: batérie, sprchové hlavice a sprchy.

Významné environmentálne charakteristiky GPP pre Zdravotnotechnické armatúry:

- Spotreba vody a súvisiace šetrenie energie
- Maximálny možný prietok vody
- Najnižší maximálny možný prietok vody
- Regulácia teploty
- Kvalita a životnosť výrobku

Produktová skupina:

OHRIEVAČE VODY

Skupina výrobkov „ohrievače vody“ zahŕňa na účely environmentálnych charakteristík GPP výrobky používané na výrobu tepla a fungujúce ako súčasť vodných systémov ústredného vykurovania, v ktorých sa ohriata voda rozvádza prostredníctvom obehových čerpadiel a vykurovacích telies na účely dosiahnutia požadovanej úrovne vnútornej teploty uzavretého priestoru (ako sú budova, byt alebo miestnosť) a jej udržania.

Významné environmentálne charakteristiky GPP pre Ohrievače vody:

- Inštalácia ohrievačov vody s nízkym environmentálnym vplyvom
- Minimálna energetická účinnosť
- Limitné hodnoty emisií hluku
- Dizajn výrobku

Produktová skupina:

SPLACHOVACIE ZÁCHODY A PISOÁRE

Najvýznamnejším environmentálnym vplyvom „splachovacích záchodov a pisoárov“ je spotreba vody počas fázy používania.

Významné environmentálne charakteristiky GPP pre *Splachovacie záchody a pisoáre*:

- Efektívna spotreba vody
- Úplný objem splachovacej vody
- Úspora vody

Produktová skupina:

INFRAŠTRUKTÚRA ODPADOVÝCH VÔD

Environmentálne charakteristiky GPP v oblasti infraštruktúry odpadových vôd sa týkajú plánovania, návrhu, výstavby, prevádzky a vyradenia z prevádzky kanalizačných sietí, čistiarní odpadových vôd a zariadení na nakladanie s kalom.

Významné environmentálne charakteristiky GPP pre *Infraštruktúru odpadových vôd*:

- Požiadavky na energetickú hospodárnosť (spotreba energie, energeticky účinné procesné zariadenie, zdroj energie a odborná príprava v oblasti energetickej účinnosti)
- Spotreba vody
- Účinnosť čistenia odpadových vôd (požiadavky na normy čistenia odpadových vôd a požiadavky na maximálnu spotrebu chemických látok)
- Účinnosť čistenia spalín (emisné normy)

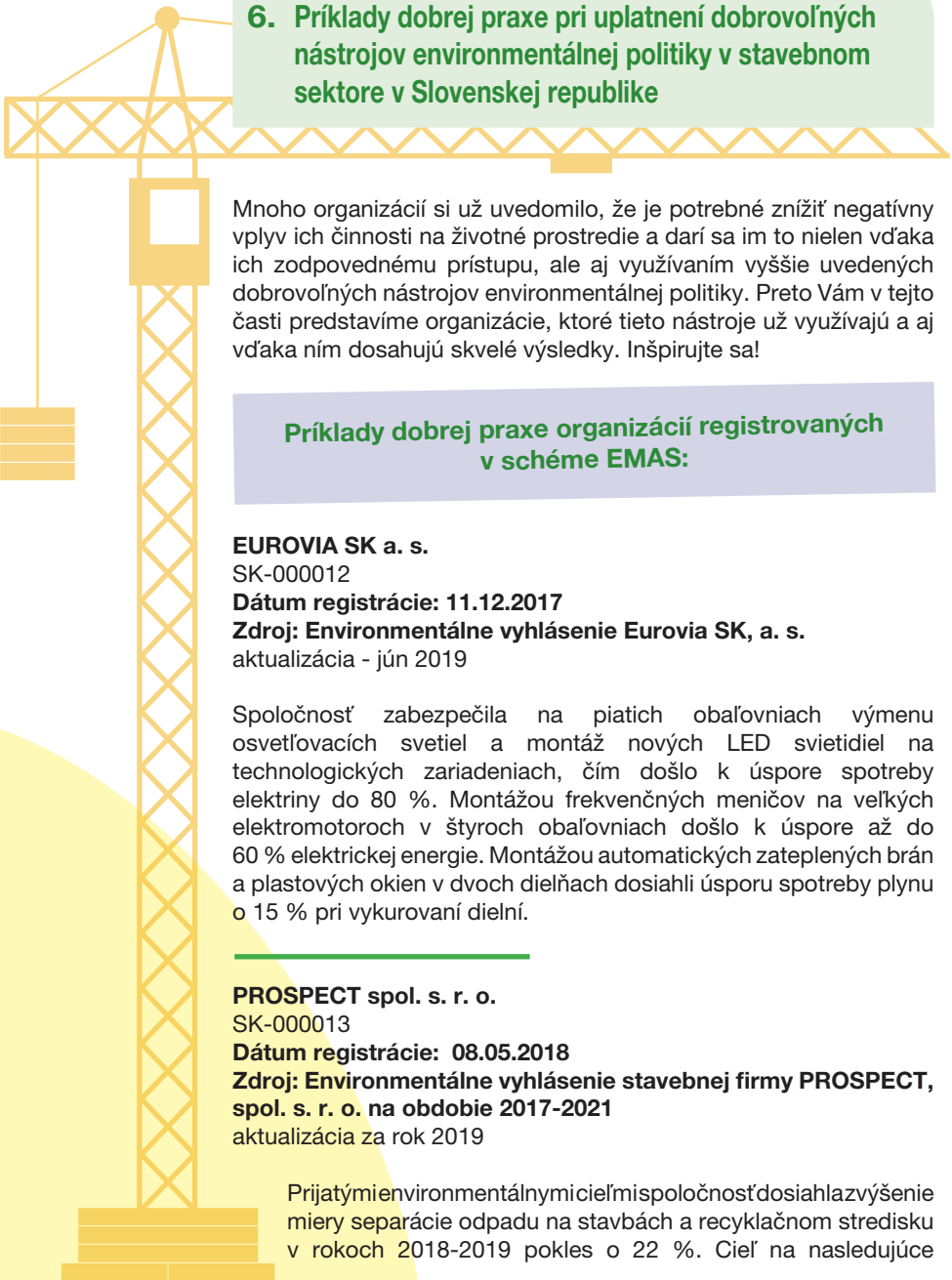
5.3 Prečo uplatniť GPP v stavebnom sektore?

Prínosy GPP sa netýkajú len znižovania negatívneho vplyvu inštitúcií na životné prostredie, ale súčasne im môže priniesť aj sociálne, zdravotné, ekonomické či politické prínosy. Aj napriek tomu, že sa GPP zameriava najmä na orgány štátnej a verejnej správy, z hľadiska čerpania verejných finančných zdrojov, uplatňovať GPP a získať jeho benefity môžu aj ostatné inštitúcie, v záujme ktorých je zlepšovať svoje environmentálne správanie, kvalitu životného prostredia a zdravie ich zamestnancov. Práve uplatnením GPP v stavebnom sektore môžu inštitúcie zlepšiť svoje hospodárenie s energiou, zefektívniť spotrebu vody, zlepšiť kvalitu a životnosť využívaných výrobkov a prispievať k rozvoju udržateľného stavebníctva. Propagácia a akcelerácia implementácie GPP na národnej a globálnej úrovni je jednou z ciest ako zabezpečiť uplatňovanie modelov udržateľnej spotreby a výroby.

Výhody, ktoré môžu verejné inštitúcie pocítiť z dlhodobého hľadiska sú aj finančné úspory a dosahovanie stanovených environmentálnych cieľov, čím si zlepšujú svoj imidž v očiach verejnosti. Využívanie GPP taktiež vytvára priestor pre rozvoj priemyslu prostredníctvom inovácií vo forme vývoja zelených technológií a zelených produktov. Tým sa na trhu vytvára stabilnejšie miesto pre tieto technológie a produkty, čím sa zvyšuje ich vzájomná konkurencieschopnosť.

Príklad postupu ako vytvoriť zelenú zákazku možno nájsť na webovom sídle Slovenskej agentúry životného prostredia: <https://www.sazp.sk/zivotne-prostredie/environmentalne-manazerstvo/zelene-verejne-obstaravanie-gpp/ako-vytvorit-zelenu-zakazku.html>

6. Príklady dobrej praxe pri uplatnení dobrovoľných nástrojov environmentálnej politiky v stavebnom sektore v Slovenskej republike

Mnoho organizácií si už uvedomilo, že je potrebné znížiť negatívny vplyv ich činnosti na životné prostredie a darí sa im to nielen vďaka ich zodpovednému prístupu, ale aj využívaním vyššie uvedených dobrovoľných nástrojov environmentálnej politiky. Preto Vám v tejto časti predstavíme organizácie, ktoré tieto nástroje už využívajú a aj vďaka nim dosahujú skvelé výsledky. Inšpirujte sa!

Príklady dobrej praxe organizácií registrovaných v schéme EMAS:

EUROVIA SK a. s.

SK-000012

Dátum registrácie: 11.12.2017

Zdroj: Environmentálne vyhlásenie Eurovia SK, a. s.
aktualizácia - jún 2019

Spoločnosť zabezpečila na piatich obalovniach výmenu osvetľovacích svetiel a montáž nových LED svietidiel na technologických zariadeniach, čím došlo k úspore spotreby elektriny do 80 %. Montážou frekvenčných meničov na veľkých elektromotoroch v štyroch obalovniach došlo k úspore až do 60 % elektrickej energie. Montážou automatických zateplených brán a plastových okien v dvoch dielňach dosiahli úsporu spotreby plynu o 15 % pri vykurovaní dielní.

PROSPECT spol. s. r. o.

SK-000013

Dátum registrácie: 08.05.2018

Zdroj: Environmentálne vyhlásenie stavebnej firmy PROSPECT, spol. s. r. o. na obdobie 2017-2021
aktualizácia za rok 2019

Prijatými environmentálnymi cieľmi spoločnosť dosiahla zvýšenie miery separácie odpadu na stavbách a recyklačnom stredisku v rokoch 2018-2019 pokles o 22 %. Cieľ na nasledujúce

obdobie je na novom recyklačnom stredisku zvýšiť recyklovaný materiál zo všetkých recyklačných liniek o 35 %, pričom celkovú hodnotu energetickej účinnosti vo vzťahu k recyklačnej činnosti nezhoršiť.

STRABAG s. r. o.

SK-000014

Dátum registrácie: 16.10.2018

Zdroj: Environmentálne vyhlásenie 2017-2019

aktualizácia na rok 2018

Koncernová centrála spoločnosti v Bratislave je realizovaná ako energeticky pasívna budova vykurovaná a chladená s využitím geotermálnej energie Zeme pomocou tepelných čerpadiel. Jednou z hlavných priorít environmentálnej politiky je aj náhrada primárnych surovín za druhotné, náhrada vstupných surovín za odpad z vyfrézovaných asfaltových vozoviek. Zníženým podielu asfaltových zmesí s R-materiálom na stavbách došlo pri pokládke k úspore cca 16 000 t primárnych surovín. Sledovane svojho environmentálneho správania rozšírili o „Množstvo emisií skleníkových plynov zo stavieb za rok“, čím deklarujú svoju snahu o čoraz intenzívnejšie sledovanie svojej uhlíkovej stopy.

Váhostav – SK a. s.

SK-000015

Dátum registrácie: 01.07.2019

Zdroj: Environmentálne vyhlásenie spoločnosti Váhostav-SK a. s.

Prioritnou úlohou spoločnosti je vytváranie podmienok k minimalizácii znečistenia životného prostredia a efektívneho využívania energie a zdrojov. Realizáciou hospodárskych, spoločenských a environmentálnych aktivít ako aj manažérskych rozhodnutí prezentujú uplatňovanie zásad udržateľného rozvoja vo svojej podnikateľskej činnosti. Pre rok 2019 sa zaviazala vybaviť priestory a objekty, v ktorých je v prenájme a prenajímateľ nezabezpečuje separovanie zložiek komunálnych odpadov vlastným metným nádobami.

PORR s. r. o.

SK-000016

Dátum registrácie: 29.07.2019

Zdroj: Environmentálne vyhlásenie spoločnosti PORR s. r. o.

na obdobie 2019-2022

Svoj environmentálny prístup uplatňujú v priestoroch svojej trvalej prevádzky v tzv. zelenej budove pod schémou LEED. Na zníženie negatívneho vplyvu svojich činností na životné prostredie realizujú uplatňovaním kritérií zeleného obstarávania a cez zmluvných partnerov a auditovaním ich environmentálneho správania s účelom

zvýšenia environmentálnej zodpovednosti všetkých aktérov zapojených v celom cykle stavebnej činnosti. Ich uhlíková stopa medziročne zaznamenáva pokles aj znížením hodnoty indikátora emisií z pohonných hmôt o 41 % v porovnaní s rokom 2017-2018.

Skanska SK a. s.

SK-000017

Dátum registrácie: 21.08.2019

Zdroj: Environmentálne vyhlásenie Skanska SK a. s.

Jeden z dlhodobých cieľov a záväzku k dosiahnutiu príkladu najlepšej praxe spoločnosti je smerovať k nulovej produkcii odpadu prostredníctvom dopytu po jeho obmedzení na začiatku životného cyklu, opätovným využívaním materiálov kdekoľvek je to možné, recykláciou (alebo downcyclingom) a tam, kde tieto možnosti nie sú v praktickej podobe využiteľné, zaisťovať nakladanie a zneškodňovanie odpadu spôsobom šetrným k životnému prostrediu.

AVA-stav s. r. o.

SK-000019

Dátum registrácie: 25.09.2019

Zdroj: Environmentálne vyhlásenie spoločnosti stavebnej firmy AVA-stav, s. r. o. obdobie 2019-2022

Zmenou prístupu k produkovanejmu stavebnému odpadu s cieľom šetrenia prírodných zdrojov a životného prostredia v súlade s hierarchiou odpadového hospodárstva podporujú recykláciu v sektore stavebníctva nielen na vlastných stavbách, ale aj prostredníctvom odberateľov.

Ferrmont a. s.

SK-000020

Dátum registrácie: 28.02.2020

Zdroj: Environmentálne vyhlásenie november 2019

Sídlo spoločnosti a zároveň výrobný areál v Púchove prešiel rozsiahlou rekonštrukciou (zateplenie budovy, výmena osvetlenia za LED, výrobné stroje prešli generálnou opravou), čím sa podaril pokles spotreby elektriny k ročnému obratu o 25 %.

Adifex a. s.

SK-000021

Dátum registrácie: 08.04.2020

Zdroj: Environmentálne vyhlásenie 2020-2023 spoločnosti Adifex a. s.

Spoločnosť v záujme udržania efektivity, ekonomickej udržateľnosti prevádzky a minimalizácie negatívneho dopadu na životné prostredie monitoruje vekový priemer vozového a strojného parku. Tento je pri nosných zariadení do 4 rokov a zároveň spĺňa emisné normy EURO 5 resp. EURO 6.

Doprastav a. s.

SK-000022

Dátum registrácie: 09.04.2020

Zdroj: Environmentálne vyhlásenie spoločnosti Doprastav a. s. 2019

Spoločnosť kladie veľký dôraz na udržateľnosť, aby materiály, suroviny a energie boli efektívne využívané v celom životnom cykle realizácie zákaziek. Drevo a výrobky z dreva sa zaviazali nakupovať výlučne s dokladmi o ich pôvode čím podporujú udržateľnosť v jeho obstarávaní.

Podrobnejšie informácie o spoločnostiach zo všetkých sektorov registrovaných v schéme EMAS nájdete na webovom sídle www.emas.sk/register-emas-v-sr

Príklady dobrej praxe organizácií ocenených národnou environmentálnou značkou ENVIRONMENTÁLNE VHODNÝ PRODUKT (EVP)

Držiteľ značky:

Maccaferri Manufacturing Europe s. r. o. Senica.

Výrobky ocenené národnou značkou EVP:

Gabióny, Reno matrace, Terramesh systém, GreenTerramesh, TerrameshMineral

Výrobky držiteľa značky pozostávajú z pletenej oceľovej siete, ktoré majú široké uplatnenie v stavebnom priemysle pri výstavbe alebo rekonštrukcii cestných, železničných a vodných stavieb, kde plnia funkciu oporných múrov, protihlukových stien, stavieb spevňujúcich brehy riek a vodných nádrží. Výplň konštrukcií tvorí prírodný kameň, ktorý spolu so zeminou umožňuje osadenie zelene a jej prerastanie, čím stavebný objekt rýchlejšie splynie s okolitým prostredím.

Ocenené výrobky a ich výroba sa vyznačujú schopnosťou dokonale harmonizovať s krajinou, aj keď ide o umelé stavby. Osadenie zelene do gabiónového objektu a

jej prerastanie umožňuje prirodzené a rýchle začlenenie konštrukcie do okolitého prostredia. Ocenené výrobky sú pružné, priepustné, estetické a trvanlivé stavby, ktoré spĺňajú požiadavku dlhodobej odolnosti voči narušeniu v prírodnom prostredí. Ich výroba nepredstavuje záťaž pre životné prostredie.

Držiteľ značky:

CRH (Slovensko), a. s. Rohožník.

Výrobky ocenené národnou značkou EVP:

CEM I 52,5 R - Portlandský cement, CEM I 42,5 R - Portlandský cement, CEM II/A-S 42,5 R - Portlandský troskový cement, CEM II/A-S 42,5 N - Portlandský troskový cement, CEM II/B-S 42,5 N - Portlandský troskový cement, CEM III/A 32,5 R - Vysokopečný cement, CEM III/A 32,5 N - Cement určený na štandardné použitie, CEM III/B 32,5 N-LH/SR - Vysokopečný cement, EXTRACEM - Cement na extra pevný betón, MULTIGEM+ PLUS - Cement na všeobecné použitie, FLEXICEM - Cement určený na štandardné použitie

Výrobky držiteľa značky sú vyrobené v Turni nad Bodvou. Patria medzi cementy - hydraulické spojivá vyrobené z vápencov bohatých na ílové a sľieňové minerály. Tvoria jednu zo základných zložiek betónu. Pri výrobe cementu dochádza k spoluspaľovaniu – energetickému a materiállovému zhodnocovaniu odpadov, čím sa výrazne znižuje spotreba neobnoviteľných fosílnych palív a produkcia emisií skleníkových plynov.

Ocenené výrobky a ich výroba sa vyznačujú nižšou energetickou náročnosťou výroby, nízkym obsahom prírodných rádionuklidov vo výrobku, nízkym obsahom výluhovateľného toxického šesťmocného chrómu v balených cementoch.

Príklady dobrej praxe Zeleného verejného obstarávania

Energeticky efektívne dátové centrum – mesto Viedeň (Rakúsko)

Ciele obstarávania: Mesto Viedeň uznalo, že mnoho menších dátových centier rozmiestnených po Viedni, ktoré používala správa mesta, sa ukázalo byť ekonomicky a ekologicky neefektívne a ich prevádzka bola nákladná. S cieľom spojiť zamestnancov, zdroje a infraštruktúru do jedného miesta sa mesto Viedeň rozhodlo vyhlásiť výberové konanie na väčšie dátové centrum, v ktorom by sa umiestnili všetky servery potrebné pre správu mesta.

Dopady na životné prostredie: Nahradenie mnohých menších dátových centier centralizovaným zeleným dátovým centrom umožnilo mestu Viedeň znížiť emisie uhlíka na pracoviskách o 100 ton ročne, a tak znížilo svoju energetickú spotrebu o 40%. Doteraz sa prostredníctvom konsolidácie, virtualizácie a koncentrácie všetkých ústredných zdrojov ICT (informačné a komunikačné technológie) ušetrilo ďalších 1 000 ton CO₂. Investovanie dostatočného času a zdrojov počas fázy návrhu viedlo k hladkej fáze výstavby, ktorá bola dokončená včas a dosiahla požadované kvalitatívne normy.

Výstavba energetickej efektívnej materskej školy – mesto Preddvor (Slovinsko)

Ciele obstarávania: Prefabrikovaná stavba starej materskej škôlky Preddvor bola zle izolovaná a umožňovala značný energetický odpad. Mestská rada sa rozhodla investovať do nového nízkoenergetického zariadenia materských škôl s cieľom zvýšiť energetickú účinnosť.

Dopady na životné prostredie: Súčasná požiadavka na nové budovy v Slovinsku je 48 kWh/m² (-10% pre verejné budovy). Ročné požiadavky na vykurovanie pasívnych drevených materských škôl spoločnosti Preddvor by mali byť nižšie ako 15 kWh/m². Využívanie obnoviteľných zdrojov energie umožňuje ďalšie zníženie uhlíkovej stopy materskej školy znížením potreby fosílnych palív, znížením emisií oxidu uhličitého CO₂ z výroby energie a tepla a znížením znečistenia ovzdušia oxidom uhoľnatým (CO) a oxidmi dusíka (NO_x).

Záver

Súčasný význam stavebného sektora s dôrazom na jeho udržateľnosť, ktorý zvyrazňuje Európska zelená dohoda a Nový akčný plán Európskej únie pre obehové hospodárstvo, svedčí o záujme Európskej únie zmierniť vplyvy stavebníctva na životné prostredie.

Predstavené dobrovoľné nástroje environmentálnej politiky umožňujú zavedenie systémového prístupu riešenia problémov v oblasti starostlivosti o životné prostredie a neustále zlepšovanie správania sa organizácií. Brožúra podrobne opisuje prepojenie medzi dobrovoľnými nástrojmi environmentálnej politiky a stavebným sektorom, možnosti, výhody a postupy ich implementácie s cieľom dosiahnutia udržateľnej spotreby a výroby a udržateľného stavebníctva.

Základom motivácie pre **implemetáciu dobrovoľných nástrojov environmentálnej politiky sú pre environemntálne uvedomelú laickú i odbornú verejnosť najmä ich prínosy v nasledujúcich oblastiach:**

- Ekonomické – úspora nákladov, presadzovanie inovácií, podpora konkurencieschopnosti produktov, rozšírenie trhu o environmentálnevhodné produkty, pôsobenie ako príklad pre súkromný sektor, zlepšovanie služieb pre verejnosť
- Environmentálne – zameranie na viac problémy s ochranou životného prostredia, znižovanie negatívneho vplyvu produktov na životné prostredie, šetrenie neobnoviteľných zdrojov, ochrana ovzdušia, vody a pôdy, podpora v oblasti odpadov (redukcia obalov, environmentálne vhodné nakladanie s odpadmi), podpora ekologického poľnohospodárstva
- Politické – potenciál plniť ciele a úlohy v oblasti životného prostredia, posilnenie dôvery občanov, podnikov a spoločnosti smerom k verejnej správe , zlepšenie imidžu
- Sociálne a zdravotné – potenciál splňať vyššie štandardy kvality, zlepšovanie sociálnych a zdravotných podmienok práce, zlepšovanie kvality života, ochrana zdravia

Za jeden z najúčinnějších prístupov pre všeobecné zníženie nepriaznivého environmentálneho vplyvu výrobkov na trh EÚ považujú respondenti verejných konzultácií zelené verejné obstarávanie spolu s obmedzeniami určitých chemikálií a látok v právnych predpisov o odpadoch.

Ďalšie výhody pre poskytovateľov produktov a služieb, spotrebiteľov a celú spoločnosť prináša environmentálne označovanie produktov:

- ekonomické prínosy vyplývajúce z efektívnejších procesov a iniciatív v oblasti udržateľnosti
- výhody vyplývajúce z dobrej environmentálnej reputácie
- uznanie zo strany spoločnosti, že ste environmentálne uvedomelá a zodpovedná organizácia
- uznanie spotrebiteľov, že konáte zodpovedne pri výrobe produktu alebo služby a pri ich dodávaní
- istota, že vaše výrobky majú počas celého životného cyklu menej negatívny vplyv na životné prostredie
- bod rozlíšenia medzi konkurenciou

Pri implementácii EMAS sú to benefity vyplývajúce z právnych predpisov, ktoré prinášajú konkrétne ekonomické výhody a zníženie frekvencie kontrol:

- nariadenie EPaR (ES) č. 782/2013 – zníženie poplatku za podanie žiadosti o environmentálnu značku EÚ subjektu s registráciou EMAS o 30%
- zákon č. 469/2002 – zníženie poplatku za podanie žiadosti o národnú environmentálnu značku EVP subjektu s registráciou EMAS pre MSP o 30% a pre veľký podnik o 15 %
- zákon č. 79/2015 – predĺženie platnosti autorizácie na spracovateľskú činnosť (spracovanie a recykláciu použitých batérií a akumulátorov, zhodnocovanie alebo zneškodňovanie odpadových olejov, spracovanie starých vozidiel, spracovanie elektroodpadu a prípravu na opätovné použitie elektroodpadu) na dobu zhodnú s dobou platnosti certifikovaného systému environmentálneho manažérstva a auditu podľa osobitného predpisu, ak o predĺženie platnosti požiada držiteľ tejto autorizácie, ktorý má zavedený uvedený systém v prevádzke, ktorá je miestom výkonu činnosti, a ak predloží ministerstvu ustanovené podklady
- zákon č. 39/2013 o integrovanej prevencii a kontrole znečistenia životného prostredia – zníženie frekvencie kontrol
- zákon č. 343/2015 o verejnom obstarávaní – systémy manažérstva environmentu sa dajú uplatniť aj ako jedna z podmienok účasti v procese verejného obstarávania
- zákon č. 128/2015 o prevencii závažných priemyselných havárií – predĺženie intervalu bežných kontrol s prihliadnutím na úroveň systému riadenia v podniku
- zákon č. 351/2012 (EMAS) – oslobodenie organizácií miestnych orgánov a verejných orgánov od poplatkov EMAS
- nariadenie EPaR (ES) č. 1221/2009 (EMAS) – predĺženie registračných cyklov pre malé a stredné podniky.

Kde sa môžete dozvedieť viac o dobrovoľných nástrojoch environmentálnej politiky ?

Všetky potrebné informácie o dobrovoľných nástrojoch environmentálnej politiky EÚ možno nájsť na webovom sídle Európskej komisie a tiež na webovom sídle Slovenskej agentúry životného prostredia:

Informácie o EMAS

- <http://emas.sk>
- <https://www.minzp.sk/obehove-hospodarstvo/environmentalne-manazerstvo/system/>
- <http://www.sazp.sk>
- <http://ec.europa.eu/environment/emas>

Informácie o Environmentálnom označovaní

- <https://www.sazp.sk>
- <http://ec.europa.eu/ecat>
- <https://www.minzp.sk/obehove-hospodarstvo/environmentalne-manazerstvo/ekoprodukty/>
- <https://ec.europa.eu/environment/ecolabel>

Informácie o GPP

- <https://www.sazp.sk/zivotne-prostredie/environmentalne-manazerstvo/zelene-verejne-obstaravanie-gpp/zelene-verejne-obstaravanie-gpp.html>
- <https://www.minzp.sk/obehove-hospodarstvo/environmentalne-manazerstvo/zelene-verejne-obstaravanie/>
- http://ec.europa.eu/environment/gpp/index_en.htm

Názov: Postavme si zelenú budúcnosť
Zostavovateľský kolektív: Ing. Alena Adamkovičová, Ing. Darina Baďúrová,
Ing. Tatiana Guštafiková, Ing. Slávka Jurkovičová
Vydavateľ: Slovenská agentúra životného prostredia,
Odbor environmentálneho manažérstva

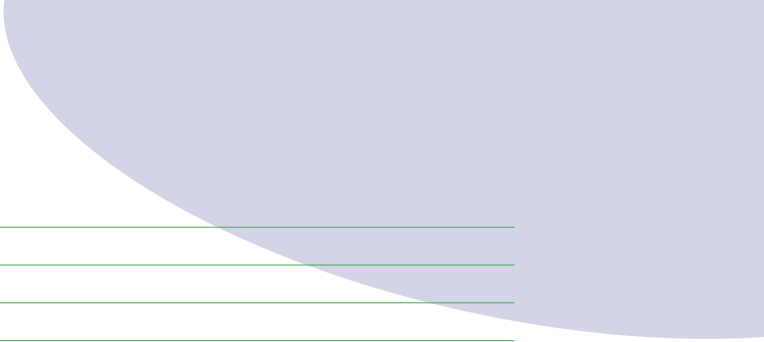
Grafická úprava: Marián Horváth

Náklad: 150 ks

Rok vydania: 2021

ISBN: 978-80-8213-044-0

A series of horizontal green lines for writing, consisting of 25 lines.

*Aktivita je realizovaná v rámci národního projektu
**Zlepšování informovanosti a poskytování poradenství
v oblasti zlepšování kvality životního prostředí na Slovensku**
Projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu v rámci
Operačného programu Kvalita životného prostredia.*

OPERAČNÝ PROGRAM
KVALITA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Európska únia
Kohézny fond

MINISTERSTVO
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

SLOVENSKÁ
AGENTÚRA
ŽIVOTNÉHO
PROSTREDIA

9 788082 130440